

UDK 930.85:02(497.6)

Primljeno: 21. 09. 2021.

Stručni rad
Professional paper

Senad Čeliković

URBANO BIBLIOTEKARSTVO I KULTURA PAMĆENJA

(Lejla Kodrić Zaimović, *Biblioteka i grad: Studije iz teorije i prakse urbanog bibliotekarstva i Baštinske studije: od moderne do postdigitalne kulture*, Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2021)

U ediciji *Stručna bibliotečka literatura*, koju izdaje Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, tokom 2021. godine pojavile su se dvije knjige autorice Lejle Kodrić Zaimović, redovne profesorice na Odsjeku za komparativnu književnost i informacijske nauke Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu – *Biblioteka i grad: Studije iz teorije i prakse urbanog bibliotekarstva i Baštinske studije: Od moderne do postdigitalne kulture*. Recenzenti ovih knjiga bili su prof. dr. Senada Dizdar, dr. Tatijana Petrić, prof. dr. Hrvoje Stančić, prof. dr. Marijana Tomić i prof. dr. Esad Delibašić.

Biblioteka i grad: Studije iz teorije i prakse urbanog bibliotekarstva

Jednako kao što su veliki gradovi kroz historiju bili centri nastanka velikih civilizacija i poprišta važnih historijskih događaja i prekretnica, tako su i biblioteke bile i ostale pratoci i sudionici nastanka i razvoja gradova pa i država i nacija. U knjizi *Biblioteka i grad* autorica ima u vidu upravo navedenu činjenicu, da je razvoj biblioteka i drugih baštinskih ustanova redovno pratio razvoj gradova.

Polazeći od toga da su temeljne ustanove kulture (biblioteke, arhivi i muzeji) značajan faktor urbaniteta i da neposredno utječu na samoprojekciju grada, autorica

vodi čitaoca povijesnim stazama komplementarnosti gradova i biblioteka od njihovog postanka, preko srednjeg vijeka, renesanse i novog doba, do oglednih primjera bosanskohercegovačkih gradova i biblioteka, naposljetku sve do recentnog koncepta „pametnih“ gradova i „pametnih“ biblioteka.

Naglašavajući da je razvoj biblioteka redovno pratio razvoj gradova, autorica zapaža i da je ovaj suodnos biblioteka i gradova uglavnom analiziran historiografskom, a vrlo rijetko ili nikako ekonomskom, političkom, sociološkom ili kulturalnom metodom. Čak i onda kada su bile izvan gradova biblioteke su na neki način bile simboli centara moći (primjer feudalnih dvorova i njihovih biblioteka).

Gradovi i biblioteke se uvijek pojavljuju kao dva nerazdvojiva civilizacijska entiteta, pri čemu autorica podvlači da je postojalo uvjerenje kako je razvoj biblioteka posljedica razvoja gradova i potrebe za pohranjivanjem informacija (prve biblioteke su imale prevashodno ulogu arhiva), ali da je postojao i obrnut proces – utjecaj biblioteka i drugih informacijskih ustanova na razvoj gradova i sveukupan ljudski progres.

Na pitanje opravdanosti uvođenja termina „urbano bibliotekarstvo“, a uzimajući u obzir činjenicu da su biblioteke stoljećima djelatne i u urbanim i u neurbanim sredinama, Lejla Kodrić Zaimović odgovara tvrdnjom da biblioteke u gradovima i urbanim sredinama još uvijek cjelovitije izlaze u susret promjenama u širem informacijsko-komunikacijskom okruženju ili barem izlaze u susret ranije i intenzivnije, stvarajući korpus struktura, znanja i praksi koji s uspjehom može biti transferiran u manje sredine. Opravdanost termina „urbano bibliotekarstvo“ autorica nalazi i u činjenici da su gradovi glavni okvir djelovanja najvećeg broja biblioteka diljem svijeta, te da su – prema mišljenjima i ranih i kasnih sociologa i povjesničara grada – one i objekt i subjekt povijesti.

Kodrić Zaimović zapaža da je u sociologiji gradova prisutan zapadnacentrični pristup, koji u centar pažnje postulira zapadnoevropski grad kao model, a istočnjačke gradove posmatra kao naselja (bez objedinjavajućeg administrativnog sistema). Međutim, bez obzira na to razilaženje, tri su univerzalna elementa urbanog: građevine, društvene organizacije i stavovi, ideje i konstelacije ličnosti. Sva tri ova elementa urbanosti presudna su i za sve urbane biblioteke.

U fizičkom smislu (posebno ako posjeduju namjenski građene zgrade) urbane biblioteke su nerijetko postale simbolima zajednice i međunarodnim turističkim atrakcijama. Biblioteke u urbanim centrima privlače veliki broj korisnika i iz drugih sredina. Zbog sve veće prenapučenosti urbanih sredina, urbane biblioteke sve se više susreću sa problemom smještaja svoje građe, što će se u budućnosti morati rješavati kroz digitalizaciju i vertikalnu nadgradnju svojih zgrada.

Autorica nam u ovoj knjizi otkriva da koncept urbanog bibliotekarstva (teorijski i praktični) vuče korijene iz američke bibliotečke tradicije, u prvom redu kroz bavljenje pitanjima javnih i visokoškolskih biblioteka, a prvi put se kao izdvojen teorijski fenomen spominje 1983. godine u časopisu *Urban Library Journal*. Unutar IFLA-e djeluje *Metropolitan Libraries Section* – profesionalna platforma, u čijem su fokusu javne biblioteke kao i ostali tipovi urbanih biblioteka.

Autorica objašnjava da je motiv pisanja knjige *Biblioteka i grad* bio doprinos teorijskom i praktičnom afirmiranju urbanog bibliotekarstva kao zasebnog fenomena, kojim se dosada nije cjelovitije bavila niti jedna naučna studija. Dosadašnji radovi u ovoj oblasti mahom su se svodili na bavljenje pojedinačnim tipovima biblioteka u gradovima, ali ne u kontekstu fenomena urbanizacije i urbanog življenja. Komplementarnost biblioteka i gradova može se pratiti od asirske kulture i Asurbanipalove biblioteke, pa sve do današnjeg supostojanja biblioteka i gradova. Fenomenologija urbanog bibliotekarstva u Bosni i Hercegovini posebno se zorno može sagledati na primjeru nastajanja, urbanizacije i urbanih biblioteka kroz institucije vakufa.

Autorica sama daje odgovor na pitanje cilja i svrhe svoje knjige: „Monografija *Biblioteka i grad: Studije iz teorije i prakse urbanog bibliotekarstva* ne pretendira biti knjiga o povijesti gradova i biblioteka u njima, ali ima za cilj u odnosu biblioteka – grad ili grad – biblioteka, svejedno je, rasvijetliti teme zajedničkog kontinuuma, kako kroz povijest, tako i danas, pa i u skorijoj budućnosti – pokazujući da su njihovi odnosi međusobno komplementarni i takvi da ostvaruju direktne učinke u onome što su gradovi i biblioteke bili te što će i dalje biti“ (str. 49)

Potrebe grada iznjedrile su potrebe za ustanovama pamćenja, kakve su biblioteke, arhivi i muzeji, a i kasniji urbani uspon ili pad bio je presudan u nastanku, opstanku ili nestanku biblioteka. Kao ogledne slučajeve komplementarnog odnosa grad – biblioteka ili, pak, biblioteka – grad, autorica je navela Ninivu, Milet, Atinu, Aleksandriju... konstatujući da se tamo gdje su komunikacijske potrebe društva naglašene, redovito javlja i važna bibliotečka ustanova, sve skupa kao dio razvijenih urbanih sredina. Autorica dobro primjećuje da upravo u urbanom rastakanju Aleksandrije (u njenom komunikacijskom krah) te porastu značaja Rima kao novog urbanog središta treba tražiti uzroke propasti Aleksandrijske biblioteke, a ne – kako je to pogrešno tumačeno – u ulozi kršćanske i islamske kulture u njenom konačnom urušavanju. Nakon propasti Zapadnog rimskog carstva ruralno, nedinamično društvo ranog srednjeg vijeka ne rađa potrebu za bibliotekom kao komunikacijskom agencijom društva, pa se biblioteke uopće sklanjaju u jedini svoj mogući institucionalni okvir, u okvir tada najveće institucije, dakle crkve, trajući stoljećima, sve do ranih evropskih

univerziteta. Krajem srednjeg vijeka intelektualni život se postepeno seli u novoosnovane evropske univerzitete, a javlja se i ideja javne biblioteke kao samostalne ustanove.

Kao rezultat afirmativnog odnosa islamske kulture prema pisanoj riječi i knjizi, tokom cijelog srednjeg vijeka u islamskom svijetu se povećavao broj i raznovrsnost biblioteka. Taj proces odvijao se uporedo sa urbanim procvatom orijentalnih gradova (Bagdad, Damask, Kairo, Kordoba, Toledo i dr.) Period renesanse je posebno zanimljiv i autorica ističe taj period kao ogledni slučaj za komplementarnu povijest gradova i biblioteka. Posebno zanimljiv je nacrt medičijanske biblioteke Laurenziane u Firenci, koji je bio povjeren jednom od najvećih graditeljskih i umjetničkih umova čovječanstva – Michelangelu, što zorno ilustrira status biblioteke u urbanom renesansnom društvu.

Od 16. vijeka javlja se koncept javne biblioteke, dostupne svim ljudima, a što je posljedica društvenih strujanja nastalih širenjem protestantskih ideja o jednakosti svih ljudi. S prosvjetiteljskom idejom da znanje mora biti dostupno svima stvara se dodatni poticaj i za razvoj biblioteka, koje sada postaju „srca univerziteta“, dok se istovremeno pojavljuju i biblioteke pri novoosnovanim školama. Francuska revolucija dovest će do nacionalizacije brojnih samostanskih i feudalnih fondova, koji nerijetko postaju osnove novoutemeljenih javnih i drugih vrsta biblioteka. Industrijska revolucija koja će donijeti sa sobom i industrijsku proizvodnju papira i knjige „zatrpat“ će fondove biblioteka, što će dalje dovesti do unapređenja pravila obrade i smještaja bibliotečke građe, te pojave klasifikacijskih šema. Budući da je to bilo vrijeme uvođenja obaveznog školovanja, ono je opet za posljedicu imalo jačanje školskih biblioteka.

Sve veće komunikaciono ubrzavanje svijeta od kraja 19. stoljeća pa nadalje tokom 20. i 21. stoljeća (željeznica, pošta, telegraf, radio, televizija, kompjuteri, internet...) snažno će uticati na sve aspekte rada biblioteka. U zaključku razmatranja povijesnog razvoja biblioteka i gradova Kodrić Zaimović potvrđuje prvobitnu tezu da su biblioteke u gradovima ili urbane biblioteke oduvijek bile na samom ishodištu dramatičnih društvenih promjena, prihvatajući ih i prilagođavajući im se na jednoj strani, a svojom djelatnošću doprinoseći promjeni naučne, obrazovne, kulturne i rekreativne slike grada, na drugoj strani.

U drugom dijelu knjige autorica kroz niz primjera dokazuje komplementarnost odnosa između biblioteke i grada u Bosni i Hercegovini, gdje biblioteke svoj institucionalni život započinju u okrilju osmanske gradske kulture. Autorica primjećuje da bosanski srednji vijek nije institucionalizirao biblioteku, kao niti jedan

drugi tip baštinske ustanove govoreći u strogo formalnom smislu, ali da je postojala rukopisna knjiga – koju su sa sobom donosili misionari katoličke crkve, a koja je, nakon smrti redovnika, vraćana u zemlju porijekla sve do 1374. godine, kada papa Grgur XI odobrava da knjige umrlih misionara mogu biti zadržane u Bosni. Također, i u manastirima se čuvala knjiga, uglavnom liturgijskog karaktera. Manastirska građa bila je nerijetko uništavana zbog ideologije otpora osmanlijskim i austrougarskim vlastima. Samostani su svoju građu brižljivije očuvali, međutim do 19. stoljeća nije bilo jasnih i ujednačenih pravila organizacije građe i fondova.

Autorica se u ovom poglavlju ne ograničava samo na praćenje promjena bh komplementarnosti grada i biblioteka, nego svoj diskurs proširuje i na druge baštinske ustanove (muzeje i arhive), primjećujući i da je čuvanje spisa i vrijednih predmeta bilo zastupljeno na dvorovima bosanskih srednjovjekovnih velikaša te u samostanima. Preko institucije vakufa u Bosni i Hercegovini se od druge polovine 15. stoljeća odvija snažna urbanizacija, uspostava osnovnog i višeg školskog obrazovanja, prodor pismenosti, što za posljedicu ima širenje čitalačkog auditorija te, na koncu, nastanak biblioteka u institucionalnom smislu (što je za Bosnu novina u odnosu na ranije, izolirane, sporadične kolekcije knjiga).

Autorica precizno zapaža da paragraf kojim Gazi Husrev-beg u svojoj vakufnami zavještava novac za knjige – da se njima „koristi ko bude čitao i da iz njih prepisuju oni koji se bave naukom“, zapravo Gazi Husrev-begovu biblioteku pozicionira kao prvu bosanskohercegovačku biblioteku otvorenu javnosti. Institucionalizacija biblioteka nije bila slučaj samo u Sarajevu nego i u drugim gradovima za vrijeme osmanske vladavine (Banja Luka, Mostar, Travnik, Gradačac...). Iz navedenog autorica s pravom zaključuje da je okvir osmanskog grada u Bosni najranije stanište ovdašnje biblioteke, kao javne te samostalne ustanove. Ovaj komplementarni odnos bosanskohercegovačkih gradova i biblioteka autorica prati i opisuje i u kasnijoj bh povijesti (austrougarska politika državnih biblioteka naspram onih konfesionalnih, te kasnija socijalistička politika omasovljavanja biblioteka diljem Bosne i Hercegovine).

Iako nisu u tematskoj žiži ove knjige, autorica konstatuje da su i bh arhivi i muzeji (kao baštinske ustanove) pokazivali neraskidivu komplementarnost odnosa na relaciji arhiv, biblioteka, muzej – društvo/grad.

Kroz posljednje poglavlje svoje knjige Lejla Kodrić Zaimović skreće čitateljsku pažnju na činjenicu da se biblioteke ne prilagođavaju samo pasivno promjenama koje gradovi generišu, nego da one aktivno sudjeluju u životu grada nudeći svojim redefiniranim uslugama model poslovanja i za biblioteke izvan urbanih, gradskih

sredina. Polazeći od činjenice da su savremene informacijsko-komunikacijske tehnologije dovele do ujednačavanja globalnog koncepta života u gradovima, koji se opisuje konceptom „pametnog grada“, a imajući pri tome u vidu zrcalni odnos između biblioteka i gradova, biblioteke u savremenom svijetu dobijaju karakter pametnih biblioteka.

Autorica u posljednjem poglavlju naglašava da se djelovanje pametnih biblioteka u pametnim gradovima ne svodi samo na primjenu informacijsko-komunikacijskih tehnologija – kako bi se u pojednostavljenom smislu moglo razumjeti – te na posljedično osavremenjivanje službi i usluga, već na cjelokupnu promjenu bibliotečke paradigme, shodno širem kontekstu, ali i dalje s kvalificiranim, pametnim informacijskim stručnjakom u središtu, jer niko ne može razviti pametnu biblioteku izuzev njezina osposobljenog osoblja. Pri tome se kao „pametno“ nameće više ono što je prijemljivo korisniku nego ono što je inteligentno. Autorica u zaključku ističe da je ova knjiga imala za cilj ukazati na ove veze te kontekstualizirati budućnost biblioteka u okvirima ne samo tehnološki, već sveukupno društveno izmijenjenog urbanog konteksta.

Baštinske studije: od moderne do postdigitalne kulture

Slijedom svoga naslova, knjiga *Baštinske studije: Od moderne do postdigitalne kulture* nastaje iz uočene potrebe za teorijskim tematiziranjem srodnosti profesionalnog djelovanja ustanova koje pohranjuju baštinske objekte ili se bave baštinom u Bosni i Hercegovini. Na širem području bivših jugoslovenskih republika jedna je od rijetkih knjiga posvećenih ovoj tematici. Autorica zagovara jedinstveno promišljanje fenomena baštine kao i objedinjavanje profesija zainteresiranih za baštinu u Bosni i Hercegovini, a što se kao oporan koncept pokazalo uspješnim u širim svjetskim okvirima.

Za razliku od dosadašnjeg bosanskohercegovačkog pristupa, koji je favorizovao bavljenje pojedinačnim baštinskim ustanovama i profesijama, ova knjiga teži jedinstvenoj baštinskoj teoriji i praksi. Treba napomenuti da interes autorice za bavljenjem cjelovitom koncepcijom razumijevanja baštine i baštinskih ustanova traje još od njene prve knjige *Digitalne informacijske usluge u baštinskim ustanovama* (2010).

Knjiga prati razvojni put baštine u teorijskom, akademskom ali i strukovnom pogledu. U prvom poglavlju autorica upoznaje čitaoca sa procesima koji su doveli do izdvajanja kulturne baštine kao fenomena *per se*, što će kasnije polučiti izdvojene heritološke studije, zasebne akademske programe i profesionalna zvanja. Tokom 20.

stoljeća arhivi, biblioteke, muzeji i srodne ustanove kulture etabliraju se kao informacijske ustanove, ali i kao baštinske ustanove i ustanove pamćenja, što autorica vidi kao dva pristupa u kojima treba tražiti prednosti a ne nedostatke. Pri tome je u teorijskoj literaturi posljednjih desetljeća češći pristup ustanovama kulture kao informacijskim ustanovama.

U teoriji kulturnog pamćenja, zasebnoj disciplini koja je razvijena krajem 20. stoljeća, autorica nalazi ideju da su baštinske ustanove preko oblikovanja i reprezentovanja znanja o prošlosti direktno uključene u razumijevanje sadašnjosti, a time i u djelovanje za budućnost. Skupa sa njihovim određenjem kao informacijskih ustanova, aspekt pamćenja dodatno potvrđuje njihovu društvenu potrebu i opstojnost u savremenom svijetu, koji pati od gubitka pamćenja.

U drugom poglavlju knjige autorica nas upoznaje sa tendencijom razvoja je-dinstvene akademske discipline i profesije u oblasti baštinskih djelatnosti. Osnov za svoje promišljanje autorica pronalazi u činjenici da se danas pojam kulture proširuje i shvata mnogo šire nego u ranijim periodima. Uticaj tehnologija je, također, dodatno usložnio teoriju kulturne baštine pretvarajući je u teoriju digitalne kulturne baštine. Objekt baštine postaje proizvod namijenjen potrošnji kao i svaki drugi, a tehnologije, uključujući i digitalne, jesu alat koji „prodaju kulture“ čini jednostavnom i djelotvornom. Pojava pretvaranja kulture u robu postoji već duži period, ali su razmjere i kanali realizacije ovog procesa danas sve efikasniji, jer je postmoderni konzumerizam konačno posegnuo i za simboličkim i konceptualnim kao svojom robom.

Treće poglavlje *Digitalni životi tradicionalne građe: Baština online* nudi pregled promjena u zvaničnim određenjima kulture kroz 20. kao i na početku 21. stoljeća. Autorica u ovom poglavlju prati kako se devetnaestostoljetna materijalistička epistemologija, u susretu najprije s modernim, a osobito s poststrukturalističkim, odnosno postmodernim pogledom na svijet, postepeno mijenja u svojevrsnu antimaterijalističku koncepciju svijeta, u kojoj baštinske ustanove sve manje bivaju repozitoriji fizičkih objekata a sve više postaju mjesta diseminacije informacija.

Četvrto poglavlje *Digitalni informacijski servisi: Nova razvojna politika za baštinske ustanove* povezuje dva koncepta, baštinski i informacijski, odnosno kultu-rno-memorijsku i informacionu ulogu. U ovom poglavlju autorica zapaža da biblio-teke u svojim uslugama prednjače u odnosu na ostale ustanove baštine. Pozivajući se na Boucklanda i njegovo djelo *Bibliotečke usluge u teoriji i kontekstu* zaključuje da u posljednjim decenijama ni bibliotečka niti ostala baštinska teorija nije ostvarila zapaženiji razvoj.

Peto poglavlje *Baština u sudaru s konkurentima: Potencijal unutarsektorskog povezivanja i prekosektorske saradnje* govori o mogućnostima i zahtjevima uspješnog funkcioniranja ustanova kulture u savremenom informacijsko-komunikacijskom okruženju, te nužnosti uspostavljanja saradnje i međusobnog udruživanja baštinskih ustanova, ali i povezivanja sa ustanovama i organizacijama izvan baštinskog sektora. Posljedica je to globaliziranih praksi i trendova koji na slične načine transformiraju tradicionalno odvojene sektore, dovodeći ih pred iste ili slične izazove, a na koje je ipak najprirodnije odgovoriti – zajednički. Takva vrsta „zajedništva“ u duhu je i s novim participativnim svjetonazorom, čija tzv. „kolektivna mudrost“ vidno preoblikuje mnoge profesije te stil života i rada uopće.

Šesto poglavlje *Baština na webu: Začetak društvene participacije* otkriva nam poveznice između kulturnomemorijskih i informacijskih uloga ustanova baštine, što je ujedno i srž naučnog interesovanja profesorice Kodrić Zaimović. Baštinske ustanove sve više koriste tehnološke inovacije za promociju i realizaciju svojih usluga (podcast, tehnologiju igara, blog, wiki...). Na ove pojave autorica gleda kao na začetak masovnije te cjelovitije društvene participacije u prostoru usluga baštinskih ustanova, što je proces koji će kulminirati učešćem korisnika u sukreiranju i dijeljenju jedinica građe, a što je naredna, naprednija faza participacije u ustanovama baštine.

Dodatna vrijednost ustanova baštine danas se prepoznaje i u iskorištavanju kreativnih sposobnosti publike i poticanju njihovog doprinosa kroz fotografije, videozapise, uspomene, utiske i komentare koji nastaju na otvorenoj baštinskoj lokaciji. Na taj način ustanove baštine postaju i prostor za povezivanje korisnika. Dobar primjer je Nacionalni arhiv Francuske koji je, u saradnji sa Europeanom, pozivao korisnike na dostavljanje dokumenata, dnevnika, pisama, fotografija i drugog dokumentarnog materijala iz privatnih kolekcija, koji su nakon identifikacije i obrade dokumentalista i drugih informacijskih stručnjaka stavljeni na uvid cijeloj javnosti preko web-stranice Europeane. Rezultat je intervencija u sadržaj postojećih zbirki, koje su projektom uvećane te stavljene na besplatni uvid javnosti.

Sedmo poglavlje *Doba disciplinarne zrelosti i preispitivanja: Kritičke baštinske studije* propituje disciplinarno sazrijevanje baštinskih studija kao zasebne discipline. U ovom dijelu knjige otkriva se velika disproporcija između sredina u kojima su baštinske studije već etablirana disciplina u odnosu na našu zemlju i njoj slične zajednice, u kojima još uvijek nemamo dostatan broj istraživanja i publikovanih radova koji bi utemelji baštinske studije kao zasebnu akademsku disciplinu.

Temeljne odrednice baštinskog univerzuma (baštinske ustanove, baštinska profesija te akademsko obrazovanje za neka od područja baštine) konceptualizirane

su na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće, iako bavljenje baštinom kao djelatnošću seže još od hramskih i kraljevskih riznica starog vijeka. Nakon svjetskih ratova baština privlači sve veći javni interes, uključujući tu i akademski u vidu baštinskih studija, naročito u drugoj polovini 20. stoljeća. To je vrijeme nastanka UNESCO-voeg koncepta svjetske baštine i povelja o svjetskoj baštini, važnih ne samo za baštinsku praksu nego i za baštinsku teoriju, jer će se upravo u kritici UNESCO-va univerzalizma poroditi važni autorski opusi i djela bitna za baštinske studije kao novu, izranjajuću disciplinu, potvrđujući još jednom očitu spregu između teorije i prakse, odnosno između promišljanja i djelovanja.

Najzapaženiji teorijski pristup u interpretaciji baštine danas predstavljaju kritičke baštinske studije, koje baštinu promatraju kao totalitet, i to u znatno široj perspektivi, prije svega političkoj, kulturalnoj, emocionalnoj, pa sve do, npr., ekološke, odnosno perspektive povezane s pitanjima očuvanja šireg okruženja u kojem baština opstoji.

Zaključujući svoju knjigu autorica primjećuje da će se budućnost baštine i njezinih ustanova sasvim izvjesno za dugo vremena prepoznavati u tzv. „dijaloškom“ te participatornom modelu kulture, te da postoji više modela kulturnih politika, od kojih svaki ima i svoje procedure odnošenja prema pitanjima oficijelne i neoficijelne baštine, te da postdigitalno određenje postaje važno i trajno određenje baštinske teorije i prakse u budućnosti.

Adresa autora
Author's address

Senad Čeliković
Univerzitet u Tuzli
senad.celikovic@untz.ba

